

*„Pracą dziecka jest zabawa.
Dzieci uczą się poprzez wszystko, co robią.”
Carolyn Hopper*

Zabawy swobodne dzieci – argumenty „za”

Zastanówmy się: czy bawiąc się, dziecko robi to w jakimś określonym celu? Tak, bowiem celem jest aktywność sama w sobie oraz płynące z niej przyjemność i radość. Ważny jest sam proces bawienia się, a nie jego rezultat.

Zabawa niezależnie od wieku jest formą przyjemności i służy, a nawet sprzyja rozwojowi mózgu. To wszystko, co dziecko robi dłońmi, gdzie jest dużo receptorów czuciowych: dotyka, manipuluje, tnie, zgniata, lepi - uczy mózg i stanowi swoisty trening twórczości i wyobraźni.

Podczas swobodnej zabawy dziecko...

...stymuluje wszystkie zmysły

Swobodna zabawa jest bardzo ważna w życiu dziecka i nie polega na kierowaniu jego aktywnościami. Właścicielem całego procesu i organizacji tej zabawy jest dziecko, które bawiąc się, działając staje się i jest źródłem siły i własnej kreatywności. Zabawy spontaniczne na świeżym powietrzu – to nieoceniony zastrzyk zdrowia. Śmiech i podskoki – eliminują napięcia mięśniowe i stres. Czerpanie radości poprawia nastrój, sprzyja spontaniczności. W zabawie dziecko poznaje świat nie spełniając oczekiwań dorosłych – samo tworzy i spełnia swoje oczekiwania. Wolna wola sprawia, że podejmuje zabawę samodzielnie, organizuje ją według indywidualnego pomysłu i nie oczekuje za to nagrody. Nauczyciel wychowania przedszkolnego powinien otaczać dzieci ciepłem emocjonalnym i dawać im poczucie bezpieczeństwa, bo właśnie wtedy dzieci bawią się spontanicznie, bardziej swobodnie i są bardziej kreatywne. Aktywność zabawowa ma duże znaczenie dla procesu socjalizacji: dziecko nabywa umiejętność kierowania własnym zachowaniem, wyrabia cierpliwość w dążeniu do celu, umiejętność współpracy, wytrwałość, życzliwość, koleżeńskość, zaczyna sprawniej komunikować się z innymi uczestnikami zabawy.

...rozwija kreatywne myślenie i działanie

Biorąc pod uwagę rolę zabawy swobodnej w życiu każdego dziecka w przedszkolu, w każdej sali znajdują się kąciki zainteresowań takie jak: kącik lalek, książek, przyrodniczy, plastyczny, muzyczny, kuchenny, majsterkowicza, kącik do zabaw konstrukcyjnych i zabaw ruchowych. Podczas zabaw swobodnych dzieci korzystają z przyborów umieszczonych w określonych kącikach i w atrakcyjny dla nich sposób, według swojego pomysłu – bawiąc się, zdobywają wiedzę i umiejętności. Nauczyciel jest uważnym obserwatorem tych zabaw, nie ingeruje w ich przebieg (chyba, że rozstrzyga konflikty), może być zaproszony do tej zabawy, albo może delikatnie się włączyć, ale tylko na warunkach dziecka.

...nabywa kompetencje społeczne i emocjonalne

Będąc już przedszkolakiem, maluch w naturalny sposób nabywa kompetencje społeczne i emocjonalne. Udział we wspólnych zabawach sprawia, że dziecko powoli zaczyna rozumieć, iż nie uda się niczego zbudować, jeśli każdy będzie realizował swój pomysł, i że po prostu trzeba się z dogadać z kolegami. Początkowo porozumienie może nie być łatwe, jednak stopniowo kilkulatek uczy się wyrażać swoje opinie i uczucia, jak również argumentami bronić swojego zdania. Nauczyciele w przedszkolu zauważają często, że wspólna zabawa, oprócz przyjemności, daje możliwość dzielenia się pomysłami i udziału w podejmowaniu decyzji, jaki ostateczny kształt będzie miało wspólne dzieło.

Doświadczenia nabyte w relacjach z rówieśnikami uczą przyjmować odmowę lub krytykę, a dodatkowo dziecko poznaje sposoby pokojowego rozwiązywania problemów i konfliktów.

...usprawnia małą motorykę

Zabawy konstrukcyjne są dla dziecięcych rąk doskonałym treningiem sprawności manualnej. Już samo operowanie klockami różniącymi się między sobą kształtem, wielkością czy strukturą ma wpływ na sprawność dłoni, a ta jest przecież fundamentem tak ważnej czynności szkolnej, jaką jest pisanie. Wyszukiwanie w pudełku potrzebnego elementu, precyzyjne ustawianie i łączenie – wpływają zresztą nie tylko na sprawność paluszków, ale też regulują napięcie mięśniowe. Dodatkowo przyczyniają się do doskonalenia koordynacji wzrokowo-ruchowej.

Swobodna zabawa to fundament uczenia się

Proces uczenia się pojawia się niejako „przy okazji”. Bawiąc się, dziecko nabywa nowe kompetencje, stale rozszerza i doskonali umiejętności, w najbardziej przyjazny dla siebie sposób, bo we własnym tempie i zgodnie z własnymi potrzebami oraz aktualnymi możliwościami. Samodzielnie zdobywa doświadczenia, wiedzę i różnorodne sprawności, które stają się fundamentem procesu uczenia się.

Korzyści płynące ze swobodnej zabawy można mnożyć – weźmy choćby rozwijanie procesów myślowych, mowy, naukę samokontroli. Warto również wspomnieć o umiejętności samodzielnego organizowania sobie wolnego czasu oraz nie bez znaczenia jest również to, że dziecko – bawiąc się samo, z rodzeństwem czy rówieśnikami – zapomina na jakiś czas o istnieniu bajek w telewizorze i gier na smartfonie.

Podsumowując więc: swobodna, niezależna zabawa nie jest marnotrawieniem czasu, wręcz przeciwnie – jest dla dziecka czasem intensywnej i wszechstronnej nauki.

Polecana literatura:

1. B. Dymara, A. Górniok – Naglik, „Dziecko w świecie zabawy: zabawa i radość w literaturze, muzyce i życiu codziennym”, Wydawnictwo „Impuls”, Kraków 2009,
2. E. Gruszczyk - Kolczyńska, E. Zielińska, „O roli zabawek w procesie rozwoju umysłowego dzieci”, Wychowanie w Przedszkolu nr 5, Warszawa 2003,
3. E. Hurlock „Rozwój dziecka”, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1978,
4. E. Minczakiewicz, „Zabawa w rozwoju poznawczym i emocjonalno - społecznym dzieci o zróżnicowanych potrzebach i możliwościach”, Wydawnictwo „Impuls”, Kraków 2006,
5. W. Okoń, „Zabawa a rzeczywistość”, Wydawnictwo Akademickie Żak. Warszawa 1995.

Anna Szmyt
Doradca metodyczny w zakresie wychowania przedszkolnego
MSCDN Wydział w Ciechanowie
Nauczyciel w Miejskim Przedszkolu Nr 2 w Ciechanowie